

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО–ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
НАН УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ
НАН УКРАЇНИ (КИЇВ)
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЮБЛІНСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» (ПОЛЬЩА)
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ INTAMT
(ДЮССЕЛЬДОРФ, НІМЕЧЧИНА)
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМЕНІ І.П. ПРОДІУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ НАУКОВИЙ ПОРТАЛ

МАТЕРІАЛИ ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО–ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«СУЧАСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В КООРДИНАТАХ
ПАРАДИГМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

Харічкову Сергію Костянтиновичу присвячується

ОДЕСА
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
2021

РЕГУЛЮЮЧА РОЛЬ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ: ДОСВІД РОЗВИНЕНИХ КРАЇН

О.Г. Волкова, кандидат економічних наук, доцент
Одеський національний економічний університет
(м. Одеса, Україна)

Історичний аналіз наукових поглядів на роль та місце державі в економіці свідчить про періодичні зміни парадигм у залежності від стану економіки в конкретний період часу: у періоди економічного підйому наголошується на необхідності скорочення державного втручання в економічні відносини, у періоди економічного спаду та кризових явищ експертні та наукові кола акцентують увагу на необхідності посилення регуляторного впливу держави на розподільчі процеси.

Важливість регуляторного впливу на економічні, соціальні процеси сучасності з боку держави актуалізує обрану проблематику дослідження та виправдовує постійну увагу наукових та експертних кіл щодо трансформації публічних фінансів на сучасному етапі розвитку суспільства, зокрема, експертів Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), вітчизняних вчених А. Крисоватого [2], І. Луніної [3] та інш.

Метою нашого дослідження є аналіз регулюючого впливу публічних фінансів розвинених країн у період економічного відновлення після пандемії COVID-19.

Сучасний світ характеризується перманентними кризами різного походження: економічні, природні, соціальні, екологічні і інш., в умовах яких суспільство має пристосуватися задовольняти свої потреби та розвиватися. Крім того, економіка сучасності характеризується переходом суспільства від п'ятого технологічного укладу (економіці послуг та фінансового посередництва) до шостого технологічного укладу (виробнича економіка яка базується на штучному інтелекті та адитивних технологіях)[2, с. 12].

Зміна технологічного укладу об'єктивно зумовлює трансформаційні процеси в публічних фінансах та активізує роль держави в економічних відносинах. Крім того, перманентні кризи, які виходять за межі національних економік зумовлюють підвищення ролі публічних фінансів в нівелюванні їх наслідків, що ілюстрували країни в період пандемії COVID-19: заходи урядів країн ОЕСР станом на березень 2021 року склали близько 16,4% ВВП у вигляді додаткових доходів або втрачених доходів, та до 10,5% ВВП- іншими способами.

Безперечно, світова криза COVID-19 змінила траєкторію фіскальної політики держав світу та сфокусувала їх на антикризовому управлінні та необхідності підтримки бізнесу, забезпечення його фінансовими ресурсами. Разом з тим, після виходу із світової економічної кризи COVID-19, експерти погоджуються, що уряди держав повинні перейти від антикризового управління до розгляду структурних реформ з метою усунення структурних слабких місць, які висвітила криза [3].

Зокрема, у світі відмічається зростання нерівності ринкових доходів домогосподарств (доходів до оподаткування та державної допомоги), яке скорочується за допомогою державних трансфертів (2/3 скорочень у середньому) та податків (1/3 скорочень у середньому).

За таких умов, зниження розвиненими країнами податкового навантаження на доходи фізичних осіб з низьким та середнім рівнем доходу та зниження податкового навантаження з доходів на працю з одночасним збільшенням податків на «багатство» є ефективними інструментами впливу на процеси перерозподілу.

В останнє десятиріччя у розвинених країнах відбуваються процеси реформування податкових систем, спрямовані на зменшення негативного впливу податків на умови конкуренції та інвестиційні рішення економічних суб'єктів, зокрема, продовження реформування екологічного оподаткування, запровадження оподаткування цифрової економіки та введення податку на цифрові послуги [1].

Експансіоністська фіскальна політика урядів розвинених країн задля усунення негативного впливу пандемії COVID-19, широкомасштабні фінансові впливання в економіку, які були зроблені державами протягом 2020-2021рр. у вигляді прямої грошової допомоги та допомоги по безробіттю домогосподарствам, надання різноманітних податкових, кредитних пільг бізнесу, пом'якшення монетарних та пруденційних вимог у фінансовому секторі, низькі процентні ставки та відкладений попит економічних агентів створюють інфляційний ризик для економік розвинених країн.

Так, за дослідженнями експертів, надання матеріальної допомоги домогосподарствам США та розвинених європейських країн (Німеччина, Великобританія, Франція) у період пандемії COVID-19, на фоні скорочення їх витрат за карантинних обмежень, призвело до збільшення заощаджень домогосподарств та обсягів їх банківських депозитів [2]. Накопичені «надлишкові» заощадження мали б стимулювати споживчий попит та пришвидшити зростання економіки. Проте, прогнозується, що зростання відкладеного внаслідок карантинних обмежень споживання з боку домогосподарств є короткостроковим, оскільки заповнення втраченого споживання відбувається в межах конкретного обмеженого періоду. Крім того, передбачається, що більшою частиною накопичені заощадження будуть витрачені домогосподарствами (особливо заможними) не на придбання товарів споживчого характеру, а інвестовані в різні види фінансових активів (цінні папери, нерухомість) [4].

Враховуючи обмеженість зростання споживчого попиту у період відновлення економіки держави, розвинені країни прийняли рішення про стимулювання попиту з боку держави за допомогою масштабних державних інвестицій у цифрові та екологічні технології, сфери енергетики та охорону здоров'я, наявність яких стимулюватиме зростання приватних інвестицій у цих сферах, сприятиме ефективнішому перерозподілу трудових та капітальних ресурсів. Наприклад, адміністрація США запланувала додаткові витрати у розмірі 8,5% ВВП на розвиток інфраструктури, науково-дослідні розробки та скорочення викидів вуглеців. У країнах ЄС у рамках реалізації «зеленого курсу» європейські уряди будуть стимулювати розвиток відновлюваної енергетики, інфраструктури для електричного транспорту, попит на чисту енергію, усунення забруднення, захист біорізноманіття, стале сільське господарство, сталу промисловість, будівництво та оновлення, сталу мобільність, циркулярну економіку та цифрові технології [1].

Підсумовуючи, слід зазначити, що з метою забезпечення повного та стійкого відновлення економіки після пандемії COVID-19, публічні фінанси розвинених країн сфокусовані на стимулюючій грошово-кредитній політиці, трансформації податкової політики з акцентом на оподаткування «багатства», екологічних податків, цифрової економіки; активному стимулюванні попиту шляхом інвестування в будівництво «зеленої» економіки з такими пріоритетними галузями як екологічна інфраструктура, цифрові технології, охорону здоров'я, наукові дослідження.

Список використаних джерел

1. Інвестиційні плани ЄС: можливості для України у сфері реалізації Європейського зеленого курсу. 2020. URL:https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2021/04/dixi_greenrecovery_qr1-1.pdf
2. Крисоватий А. Новий прагматизм фіскалізації публічних фінансів. Світ фінансів. 2021. №1(66). С.10-23
3. Луїна І.О., Бондарук Т.Г. Еволюція теорії та наукова концепція публічних фінансів. Фінанси України. 2019. №8. с.26-44
4. Звіт ОЕСР «Реформи податкової політики 2020». URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/7af51916-en/index.html?itemId=/content/publication/7af51916-en> (дата звернення 08.05.2021)